

هنر اجتماعی و ملی

مؤلف: دکتر امان الله قرایی مقدم

(عضو هیات علمی دانشگاه)

سرشناسه : قرایی مقدم ، امان الله ، ۱۳۱۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : هنر اجتماعی و ملی / امان الله قرایی مقدم.
 مشخصات نشر : تهران: ابجد، ۱۳۸۹.
 مشخصات ظاهری : ۹۲ ص.
 شابک : 978-964-6417-51-9
 وضعیت فهرست : فیبا
 نویسی :
 موضوع : هنر و اجتماع
 موضوع : ارتباط در هنر
 رده بندی کنگره : ۷۲۷ / الف۳ق۴ ۱۳۸۸
 رده بندی دیویی : ۷۰۰ / ۱۰۳
 شماره : ۱۸۰۳۷۹۱
 کتابشناسی ملی :

دفتر مرکزی : تهران - خ انقلاب - مقابل دانشگاه تهران - خ ۱۲ فروردین
 نبش کوچه ی بنفشه - ساختمان علی ولی الله - شماره ۱۶
 تلفن : ۶۶۴۰۱۹۸۳ تلفکس : ۶۶۴۱۵۱۰۳

هنر اجتماعی و ملی

مؤلف : دکتر امان الله قرایی مقدم

ویراستار و صفحه آرا : محسن کرمانی پور

چاپ و صحافی و لیتوگرافی : سازمان چاپ و انتشارات

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۰

قطع: رقعی ، ۹۲ صفحه ، ۱۰۰۰ جلد

قیمت : ۱۸۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۶۴۱۷-۵۱-۹

طراح جلد: شرکت آهوپی

ناشر: انتشارات ابجد

« کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است »

سخن ناشر

در میان شاخه‌های گوناگون جامعه‌شناسی، موضوع هنر اجتماعی و ملی، به سبب اهمیت، وسعت و نقش روزافزونی که در جهان امروز در زمینه‌های مختلف، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، آموزشی و پرورشی، فرهنگی و بهداشت روانی و روحی و... ایفا می‌کند بر کسی پوشیده نیست و هرچه می‌گذرد، بر پیچیدگی، اهمیت و دامنه‌ی آن افزوده می‌گردد و به صورت یکی از شاخه‌ها و موضوعات مهم و پرطرفدار دانشگاهی و غیردانشگاهی درآمده است.

به همین جهت از سال‌ها پیش، بحث درباره‌ی هنر اجتماعی و ملی از ابعاد و دیدگاه‌های گوناگون توسط دانشمندان و هنرشناسان صورت گرفته و آثار متعددی به جهان هنر ارائه و تألیفات گوناگونی عرضه شده است، اما کتاب‌هایی که به‌ویژه درباره‌ی این موضوع در کشور ما منتشر گردیده به هیچ وجه تکافوی نیاز جامعه ما را که با دگرگونی‌های همه‌جانبه‌ای که بر اثر انقلاب و هم‌چنین گسترش روزافزون وسایل ارتباط جمعی چون: تلویزیون، سینما، اینترنت و غیره به وجود آمده و دنیا به دهکده جهانی تبدیل شده، برآورده نمی‌کند.

انتشارات «ابجد» که همواره کتاب‌های گوناگونی در زمینه‌های علوم انسانی چون: روان‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، اقتصاد و... منتشر کرده اثر دیگری را در زمینه هنر اجتماعی و ملی که حاصل تلاش فکری یکی از استادان دانشگاه می‌باشد، به زیور طبع آراسته و تقدیم هنرمندان و هنردوستان می‌نماید. امید است هر چه بیشتر مورد قبول و رضایت آنان گردد و در راه نشر و اشاعه علم در کشورمان مؤثر واقع شود. إن شاء الله

محسن کرمانی‌پور

فهرست

۹	پیشگفتار
۱۱	هنر اجتماعی و ملی
۲۱	بینش اجتماعی هنرمند
۵۱	هنر ملی
۶۳	هنر عوام
۷۷	هنر (خواص)

پیشگفتار

به نوه عزیزم کوروش

هنر به مفهوم اصیل خود پدیده و واقعیتهای اجتماعی است و جلوه‌ای از انعکاس و تجسم اندیشه و احساس درونی هنرمند در جهان محسوس و ملموس بیرونی که بنا بر ضرورت محتویاتش از ویژگی‌هایی همانند دیگر پدیده‌های اجتماعی در فرآیند وجود به پیش می‌تازد و یک فعالیت انسانی و آگاهانه است که هنرمند به یاری علائم مشخصه‌ی ظاهری که خود تجربه کرده است به دیگران انتقال می‌دهد.

از این رو هنرمند حتی آنچه را در دامن طبیعت حس می‌کند، تحت تأثیر جامعه و فرهنگ آن قرار می‌دهد. و آن را به طریقی اجتماعی و مطابق تمایلات و نحله‌ی هنری که حس می‌کند و تجربه نشان می‌دهد به حالت مادی در آورده، در سنگ، گچ، اصوات، تصاویر و الفاظ آشکارا بیان می‌کند. به همین جهت هنر وسیله‌ای برای بیان واقعیت‌های اجتماعی است.

براین اساس، هنری اصیل و ماندنی است که بر جلوه‌هایی از مسایل اساسی و نیازهای ژرف و آرمان‌های عظیم جامعه خودمتکی و ره‌آوردهای ارزشمندی را به ارمغان آورد و در خدمت جامعه باشد.

در این صورت یک اثر مفید و برجسته هنری تنها به تفریح و التذاذ سطحی و آنی مخاطبین محدود نمی‌شود، بلکه هنری ارزشمند و برجسته

است که بتواند در طرز تفکر، پیش، گرایش، تغییر رفتار، رشد و تکامل مخاطبین خود نقش مؤثری داشته باشد. زیرا هنرمند دارای یک رسالت تاریخی و ملی است که با آثار هنری خود چون: مجسمه‌سازی، پیکره‌نگاری، موسیقی، شعر، ادبیات، خط، رنگ و... مفهوم رخدادها و واقعیت‌های اجتماعی را برای هم‌نوعان خود روشن می‌نماید و بینش عمیق زمانی و مکانی خود را در اثر هنری خویش متجلی می‌سازد.

به همین جهت است که هنر اجتماعی و ملی به بحث درباره هنر و رابطه‌ی متقابل آن با جامعه می‌پردازد و رابطه‌ی هنر و جامعه را از ابعاد و زوایای گوناگون مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. زیرا چنانکه گفته شد، «هنر نوعی شناخت واقعیت اجتماعی است که از طریق تجربه به اتکای یک فلسفه با تأکید بر کیفیت حاصل می‌شود» و همانند علم موافق مقتضیات زندگی تحول می‌پذیرد و به تغییر زندگی اجتماعی منجر می‌گردد.

بنابراین هنر تنها وسیله‌ی کسب لذت نیست. بلکه وسیله‌ی ارتباطی برای حیات بشری و برای سیر به سوی سعادت فرد و جامعه است.

هنر علاوه بر نقش فردی از تأثیرات اجتماعی پراهمیتی، برخوردار است و متقابلاً می‌تواند در تغییر و تحول اجتماعی مؤثر باشد. هنرمند به جامعه پیام می‌دهد و آرائه‌ی طریق می‌نماید. جامعه را به پیش می‌راند تا باعث رکود و پس‌رفت آن نگردد.

هنر اصیل به منزله‌ی واقعیتی است اجتماعی که نه به عنوان مسکن و داروی تخدیر کننده، بلکه به عنوان بیدارگر، روشنگر، تکان‌دهنده و جنبش‌انگیز، مورد نیاز جامعه‌ی بشری است از این رو با هنر مادی و حسی متفاوت می‌باشد.

زیرا در هنر مادی و حسی، عالی‌ترین اشکال هنر با مبتذل‌ترین اشکال تقنی آن در کنار هم خلق می‌شوند و بالطبع توده مردم و به‌ویژه جوانان به جهت سهولت درک به نوع دوم گرایش بیشتری پیدا می‌کنند، خصوصاً

اینکه شرایطی دست‌اندرکارند که هنر منحنی و مبتذل بیگانه را بسط داده‌اند و در بین توده مردم به‌ویژه جوانان عزیز کشورمان که بسیار احساسی و عاطفی هستند، گسترش دهند.

اما کسانی که هنر و ادبیات منحنی بیگانه را ترویج می‌کنند واقعاً نمی‌دانند هنر برای چیست؟ چه نقشی باید ایفا کند؟ رسالت و التزام هنرمند در تصادم‌ها و در شئون اجتماعی به چه نحوی باید باشد و نوع هنری که افراد را به نقش ویژه اجتماعی خویش واقف می‌سازد کدام است؟ که در این کتاب کوشش شده در حد بسیار مختصر این پیام را برساند و تا حدی روشن کند که: هدف هنر اجتماعی و ملی چیست؟ بینش اجتماعی هنرمند کدام است؟ و هنر ملی و هنر عوام و خواص چه معنا و مفهومی دارد؟ به امید آنکه در این مختصر توانسته باشد به این مهم در حد قابل قبولی نایل آید. زیرا دامنه‌ی بحث هنر به وسعت تاریخ بشری و اقیانوس‌های بیکران است و این قطره کوچک و بسیار اندک به هیچ وجه وافی به مقصود نیست اما به مصداق هنرمند بزرگ مولوی:

آب دریا را اگر نتوان کشید   هم به قدر تشنگی باید چشید
هم‌چنین هدف دیگر این کتاب آشنا کردن دانشجویان رشته علوم اجتماعی، هنر، ادبیات و دیگر هنرمندانی است که به نوعی به کار هنری می‌پردازند و با هنر ارتباط دارند.

با این حال نگارنده آماده است تا نظرات و پیشنهادهای استادان معظم و دانشجویان و خوانندگان عزیزی که این اثر را مطالعه می‌کنند، سود ببرد و انتقادهای آن‌ها را به جان و دل بپذیرد و راهنمایی‌های ارزشمند آنان را در چاپ‌های بعدی به کار بندد.